

ชื่อเรื่อง แนวทางการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชนผู้ต้องขังสูงอายุในประเทศไทย (Guidelines on the Protection and Promotion of Human Rights for elderly prisoners in Thailand)

ผู้วิจัย ๑. ดร. จรรยา แผนสมบูรณ์
๒. ผศ. สิทธิพันธ์ พูนเอียด

ที่ปรึกษาโครงการ

๑. รศ.ดร. ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์
๒. ดร.ศลทร คงหวาน

คำสำคัญ สิทธิมนุษยชน, ผู้ต้องขังสูงอายุ

ปีที่พิมพ์ พ.ศ. ๒๕๖๕

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ ๑) ศึกษาความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนผู้ต้องขังสูงอายุ ๒) แสวงหาแนวทางในการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชนของผู้ต้องขังสูงอายุในประเทศไทย ที่เหมาะสมตามหลักสิทธิมนุษยชนสากลและสอดคล้องกับบริบทของประเทศไทย และ ๓) จัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและหรือข้อเสนอแนะในการปรับปรุงกฎหมายในการป้องกันผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชนจากการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังสูงอายุในเรือนจำ

ผลการวิจัยพบว่า การจัดสวัสดิการให้กับผู้ต้องขังสูงอายุ ในด้านต่าง ๆ ที่สำคัญของเรือนจำ ได้แก่ อาหาร เรือนนอน เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค การอาบน้ำซักผ้า การถ่ายเทอากาศภายในเรือนนอน การดูแลสุขภาพอนามัย การป้องกันรักษาโรคระบาด การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้สูงอายุ การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย และการสงเคราะห์หลังปล่อย มีเรือนจำต่าง ๆ ที่สามารถปฏิบัติได้ผลดี และมีบางเรือนจำยังต้องได้รับการปรับปรุง และด้านการแยกส่วนระหว่างผู้ต้องขังสูงอายุกับผู้ต้องขังโดยทั่วไปพบว่า ทางเรือนจำยังไม่มีการแยกแดนของผู้สูงอายุออกเป็นสัดส่วนของผู้ต้องขังสูงอายุเป็นการเฉพาะ ซึ่งความเห็นของผู้ให้ข้อมูลส่วนมากมีความเห็นพ้องกันว่า เรือนจำควรมีการจำแนกผู้ต้องขังสูงอายุออกจากผู้ต้องขังโดยทั่วไป เพื่อประโยชน์ในการดูแลด้านความเป็นอยู่ และความเหมาะสมกับการจัดกิจกรรมการพัฒนาผู้สูงอายุโดยเฉพาะ และเรือนจำควรได้รับการจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมในส่วนของผู้สูงอายุ เพื่อการจัดหาอาหาร เครื่องใช้ส่วนตัวของผู้สูงอายุตามความเหมาะสมและความจำเป็น นอกจากนี้ยังพบว่ากระบวนการสงเคราะห์หลังปล่อยของผู้ยังสูงอายุยังขาดการบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สำหรับการให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุหลังการได้รับการปล่อยตัว เช่น ด้านที่พักอาศัย ด้านครอบครัว และด้านสังคม สุขภาพ ตลอดจนการติดตามหลังปล่อย เป็นต้น

ผู้วิจัยมีแนวทางในการพัฒนาสิทธิมนุษยชนของผู้ต้องขังสูงอายุ ดังนี้ ข้อเสนอแนะในการนำไปปฏิบัติ ได้แก่ ๑) สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในฐานะที่เป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญควรเป็นองค์กรกลางในการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดูแลผู้ต้องขังสูงอายุ เช่น กรมราชทัณฑ์ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อการจัดประชุมหารือเกี่ยวกับการพัฒนาสวัสดิการของผู้ต้องขังสูงอายุในเรือนจำให้เป็นไปตามมาตรฐานสากลและ

นำไปสู่การจัดทำข้อเสนอแนะ นโยบาย และมาตรการให้กับรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

๒) กรมราชทัณฑ์ควรมีแนวทางในการตรวจสอบติดตามการดำเนินงานของเรือนจำต่าง ๆ ให้เป็นไปตามมาตรฐานกลางของกรมราชทัณฑ์อย่างเป็นรูปธรรมและมีความต่อเนื่อง

๓) สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ควรมีการประสานงานกับทางเรือนจำและพัฒนาระบบการส่งต่อผู้ต้องขังสูงอายุ เพื่อการสงเคราะห์ให้ความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับการคืนสู่สังคมของผู้สูงอายุ

๔) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีการประสานและการส่งต่อข้อมูลกับทางเรือนจำ เพื่อการให้ความช่วยเหลือดูแลผู้ต้องขังสูงอายุที่กำลังจะได้รับการปล่อยตัวคืนสู่สังคม เช่น การสร้างความเข้าใจกับสังคม และครอบครัวของผู้สูงอายุ การเตรียมความพร้อมด้านสาธารณสุข การจัดหางาน ที่อยู่อาศัย และการติดตามหลังปล่อย ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ต้องขังสูงอายุได้มีชีวิตดังเช่นคนปกติทั่วไปตามสิทธิขั้นพื้นฐานตามหลักสิทธิมนุษยชนต่อไป และข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป คือ

๑) ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับช่องว่างและข้อขัดข้องของกฎหมาย ระเบียบต่าง ๆ ของทางราชการที่ยังไม่ได้รับการพัฒนาด้านสิทธิของผู้ต้องขังสูงอายุในประเทศไทยตามมาตรฐานสากลและความสอดคล้องกับสภาพของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน ทั้งนี้เพื่อจะได้พัฒนาด้านกฎหมายและระเบียบต่าง ๆ ให้มีความทันสมัยและเป็นประโยชน์ในการพัฒนากระบวนการยุติธรรมของผู้สูงอายุต่อไป

๒) ควรมีการศึกษาหาแนวทางที่ดีในการปฏิบัติงานของกรมราชทัณฑ์ที่ได้ดำเนินงานแล้วเกิดผลสำเร็จและสามารถนำไปเป็นแบบอย่างที่ดีได้ เพื่อให้มีรูปแบบที่ดีสำหรับการนำไปปฏิบัติของเรือนจำทั่วประเทศ